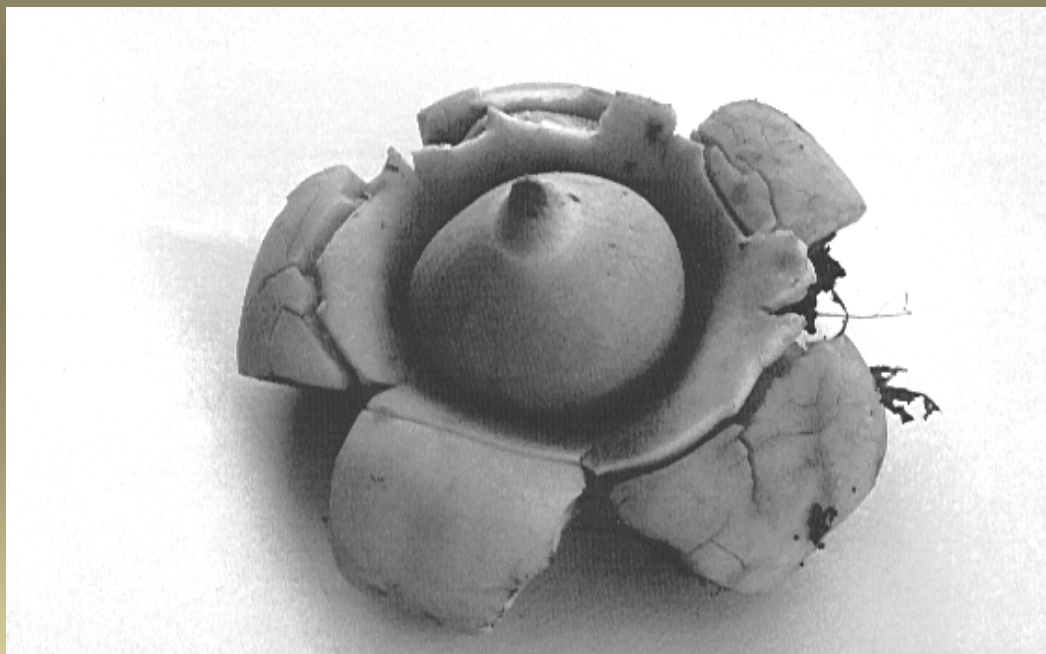

22ste jaargang, nummer 1 | Maart 2020

De Aardster

Paddenstoelenwerkgroep Westhoek

Inhoud

Aanpassing	1
In memoriam	2
Bijzondere waarnemingen 2019	3
Tussendoor-waarnemingen	7
Activiteit 11/01/2020	12
Activiteit 20/02/2020	14
Activiteit 14/03/2020	16
Mush-Room 2020	16
Het Ginkgowaasje	20
Kleine breedplaatmycena	25
Gedrongen mollisia (<i>Mollisia cinerea</i>) vs <i>M. 'atlantica</i>	26
Mush-Room's 2 ^{de} kwartaal 2020	28
Activiteiten 2 ^{de} kwartaal 2020	28

Aanpassing

Het was een goed gevuld winterseizoen, hoewel we weinig 'winter' gevoeld hebben! Er waren veel mooie waarnemingen en ook zeldzame vondsten, zie verder in dit nummer.

Met de lente in aantocht - waar we jaarlijks uitkijken naar Morieljes en andere leuke voorjaarszwammen - kwam een helse spelbederver, die niet alleen ons trof maar de hele wereld op zijn kop zette, het coronavirus! Tot nader order worden alle PWW-activiteiten afgelast, zie p. 20.

Op de jaalijkse vergadering (11/01) opperden we nog bedenkingen omtrent het versturen van De Aardster. Na overleg is heel onlangs een beslissing genomen: ons tijdschrift wordt digitaal verstuurd vanaf 2020. Alles heeft zijn voor- en nadelen, maar omdat we van mening waren dat de voordelen de bovenhand haalden was het vrij gemakkelijk om te beslissen. Het is een aanpassing. Dat het coronavirus daar gedeeltelijk medeverantwoordelijk voor is zal niemand verbazen.

Er op uit trekken in de natuur is (nog) niet verboden, zo lang we maar stipt de coronavirus-voorzorgsmaatregelen in acht nemen.

Hou het veilig en zorg goed voor elkaar!

Namens het bestuur van de PWW.

Pol Debaenst

In memoriam

Op 27 februari 2020 overleed Lode Janssens, op 73-jarige leeftijd. Hij was de partner van Marie Louise Wagener.

Hij was leraar lichamelijke opvoeding in het KTA te De Panne.

Zijn grote passie was de zee en alles wat leefde en aanspoelde aan het strand. Als natuurgids sedert 2002 was hij een gedreven en zeer gewaardeerd medewerker in de Duinpanne te De Panne.

Destijds getrotseerde hij de zelfs de zee door het kanaal over te zwemmen!

Lode werd lid van de Paddenstoelenwerkgroep Westhoek en volgde aan de UGent een cursus microscopie van paddenstoelen. Geregeld nam hij deel aan onze activiteiten, tussen zijn “zee- en strandactiviteiten” door.

Het afscheid vond plaats in besloten kring. Het was zijn wens om zijn as in zee te laten uitstrooien.

Aan de familie bied ik namens de PWW onze oprechte deelneming aan.

Bijzondere waarnemingen 2019

Wn. = waarnemer; det. = determinatie door

- 02/01/2019 | *Rhizodiscina lignyota* (Fr.) Hafellner – Houtdropjeszwam
Op dode tak van Duindoorn (*Hippophae rhamnoides*)
De Doornpanne, Oostduinkerke; C0.48.33
Wn. & det.: M. Detollenaere
- 13/01/2019 | *Exidiopsis calcea* (Pers.) K. Wells – Kalkwaskorstje
Op dode tak van Populier (*Populus sp.*)
Krakeelduinen, De Panne; C0.56.43
Wn. & det.: M. Detollenaere
- 16/01/2019 | *Sporormiella capybarae* (Speg.) Ahmed & Cain
Op uitwerpselen van konijn
Vlaams natuurreservaat De Westhoek, De Panne; C0.56.34
Wn. & det.: J. Launoy/19.01a
- 09/03/2019 | *Flammulina elastica* (Sacc.) Redhead & R.H. Petersen –
Langsporig fluweelpootje
Op rechtopstaande dode stam van loofhout
Pistelbos, Bulskampstraat (Europalaan afrit Bulskamp), Veurne;
D0.18.31
Wn. & det.: C. Van Den Broeck
- 06/04/2019 | *Sporormiella ovina* (Desm.) S.I. Ahmed & Cain –
Grootsporige brokkelspoorzwam
Op uitwerpselen van konijn
Plaatsduinen, Oostduinkerke; C0.48.41
Wn. & det.: J. Launoy/19.01b
- 06/04/2019 | *Dinemasporium fimeti* Plowr. & W. Phillips
Op uitwerpselen van konijn
Plaatsduinen, Oostduinkerke; C0.48.41

Wn. & det.: J. Launoy/19.02

06/04/2019 | *Trichodelitschia minuta* (Fuckel) N. Lundq.

Op uitwerpselen van konijn

Plaatsduinen, Oostduinkerke; C0.48.41

Wn. & det.: J. Launoy/19.03

08/04/2019 | *Sporormiella pilosa* (Cain) S.I. Ahmed & Cain – Harige brokkelspoorzam

Op uitwerpselen van schaap

Cabourdomein, Adinkerke; D0.16.23

Wn. & det.: J. Launoy/19.05

08/04/2019 | *Coprotus leucopocillum* Kimbr., Luck-Allen & Cain – Bleek mestdwergschijfje

Op uitwerpselen van schaap

Cabourdomein, Adinkerke; D0.16.23

Wn. & det.: J. Launoy/19.06

21/04/2019 | *Diplocarpon rosae* F.A. Wolf – Rozenbladkringenzwam
Anamorf stadium

Op levend blad van Roos (*Rosa sp.*)

Tuin, Kerkstraat 21, Koksijde; C0.57.24

Wn. & det.: W. Slosse

27/04/2019 | *Ophiognomonium intermedia* (Rehm) Sogonov – Berkenbladinkpuntje

Op afgevallen blad van Berk (*Betula sp.*)

De Doornpanne, Oostduinkerke; C0.47.44

Wn. & det.: P. Debaenst/19.001

28/05/2019 | *Hypocopra anomala* J.C. Krug & Cain

Op uitwerpselen van ree

Furfooz N. Park, Dinant

Wn.: M. Detollenaere, det.: J. Launoy/19.09; **Nieuw** voor België!

- 08/06/2019 | *Albotricha albotestacea* (Desm.) Raitv – Rozewit franjekelkje
Op dode stengel van Riet (*Phragmites australis*)
De Blankaart, Woumen (Diksmuide); D1.33.43
Wn. & det.: P. Debaenst
- 17/08/2019 | *Marasmius saccharinus* (Batsch) Fr.
Op afgevallen blad van Beuk (*Fagus sylvatica*)
Eversambos, Stavele (Alveringem); D1.48.44
Wn. & det.: P. Debaenst/19.002
- 17/08/2019 | *Orbilia euonymi* Velen. – Rondsporig wasbekertje
Op rotte tak van loofhout
Eversambos, Stavele (Alveringem); D1.48.44
Wn. & det.: P. Debaenst/19.003
- 07/09/2019 | *Podosordaria violacea* (Ellis & Everh.) J.C. Krug & Cain
– Wijnsporig mesturntje
Op uitwerpselen van pony
Ter Yde, Oostduinkerke; C0.48.24
Wn. & det.: P. Debaenst/19.005
- 08/09/2019 | *Delitschia marchalii* Berl. & Voglino – Kortsporig mesthaarbolletje
Op uitwerpselen van pony
Ter Yde, Oostduinkerke; C0.48.24
Wn. & det.: J. Launoy/19.12
- 21/09/2019 | *Chaetomium atrobrunneum* L. Ames – Stijfharig kwastkopje
Op uitwerpselen konijn
Krakeelduinen, De Panne; C0.56.44
Wn. & det.: J. Launoy/19.13
- 13/10/2019 | *Hygrocybe conica* var. *chloroides* (Malençon) Bon

Op zand, tussen Helm (*Ammophila arenaria*)
Zeebermduinen, Oostduinkerke; C0.48.23
Wn. & det.: P. Debaenst

14/10/2019 | *Podospora bicolor* Cailleux
Op uitwerpselen konijn
Grenspad, De Panne; C0.56.31
Wn. & det.: J. Launoy/19.17

26/10/2019 | *Laccaria fraterna* (Sacc.) Pegler – Steenrode fopzwam
Op de grond tussen gras, nabij Zomereik (*Quercus robur*)
Cabourdomein, Adinkerke; D0.16.23
Wn. & det.: P. Debaenst/19.014

26/10/2019 | *Neottiella vivida* (Nyl.) Dennis – Wratsporig mosbekertje
Op de grond tussen mos
Cabourdomein, Adinkerke; D0.16.23
Wn. & det.: PWW

26/10/2019 | *Pleophragma ontariensis* Cain – Grootsporige brokkel-
muurspoorzwam
Op uitwerpselen van konijn
Cabourdomein, Adinkerke; D0.16.23
Wn. & det.: J. Launoy/19.016

16/11/2019 | *Octospora similis* (Kirschst.) Benkert – Wrattig mos-
schijfje
Op de grond tussen mos, Knikmos-soort (*Bryum sp.*)
Noordduinen oost, Koksijde; C0.57.22
Wn. & det.: W. Slosse

26/11/2019 | *Sporormiella heptamera* (Auersw.) S.I. Ahmed & Cain
Op uitwerpselen van konijn
Ter Yde, Oostduinkerke; C0.48.24
Wn. & det.: J. Launoy/19.019

26/11/2019 | *Coprotus aurora* (P. Crouan & H. Crouan) K.S. Thind & Waraitch

Op uitwerpselen van konijn

Ter Yde, Oostduinkerke; C0.48.24

Wn. & det.: J. Launoy/19.020

27/11/2019 | *Helicomycetes roseus* Link

Op dode stam van Populier (*Populus sp.*)

Hannecartbos, Oostduinkerke; C0.48.42

Wn. & det.: M. Detollenaere

19/12/2019 | *Byssonectria terrestris* (Alb. & Schwein.) Pfister – Klein oranje zandschijfje

Tussen grof strooisel van loofhout

Houtsaegerduinen, De Panne; C0.57.13

Wn. & det.: W. Slosse

19/12/2019 | *Sclerotinia trifoliorum* J. Erikss. – Klaverknolkelkje

Tussen mos

Houtsaegerduinen, De Panne; C0.57.13

Wn. & det.: W. Slosse

29/12/2019 | *Bartheletia paradoxa* G. Arnaud ex Scheuer, R. Bauer, M. Lutz, Stabenth., Melnik & Grube

Op afgefallen blad van Japanse notenboom (*Ginkgo biloba*)

Tuin, Kerkstraat, Koksijde; C0.57.24

Wn. & det.: W. Slosse

Tussendoor-waarnemingen

Deelnemers: M. Decoussemaker, M. Decroos, M. Detollenaere, D. Kesteloot, W. Laforce, J. Launoy, H. Ruysseveldt, W. Slosse, C. Van Den Broeck, P. Debaenst.

04/01/2020 | De Doornpanne, Oostduinkerke

Panaeolus acuminatus - Spitse vlekplaat

C0.48.33

Psilocybe semilanceata - Puntig kaalkopje

Phlebia rufa - Porieaderzwam

Terana coerulea - Blauwe korstzwam

Blauwe korstzwam (*Terana coerulea*) (foto: P. Debaenst)

07/01/2020 | Calmeynbos, De Panne

Coprinopsis pseudocortinata - Wit mestdwerdje

C0.56.42

Preussia fleischhakii - Gewone segmentatiezwam

Preussia funiculata - —

18/01/2020 | Houtsaegerduinen, De Panne

Iodophanus carneus - Roze mestschijfje

C0.57.31

Phaeotremella foliacea - Bruine trilzwam

Brevicellicium olivascens - Grauwgeel dwergkorstje

C0.57.13

Peniophora incarnata - Oranjerode schorszwam

Steccherinum fimbriatum - Geveerde raspzwam

Ascobolus roseopurpurascens - Wijnrood spikkelschijfje

Bisporella citrina - Geel schijfzwammetje

25/01/2020 | Calmeynbos, De Panne

Gyrophanopsis polonensis - Ruwharig elfendoekje

C0.56.44

Phaeoisaria clavulata - Slank dwergpluimpje

25/01/2020 | Pistelbos, Bulskampstraat, Veurne

Hodophilus foetens - Stinkende wasplaat

D0.18.31

Ciboria amentacea - Meiddonrotkelkje

Helvella crispa - Witte kluifzwam

Sarcoscypha austriaca - Krulhaarkelkzwam

01/02/2020 | Gemeentelijk natuurdomein Oosthoek, De Panne

Flammulina elastica - Langsporig fluweelpootje

C0.57.31

Meotatomyces dissimulans - Donsvoetbundelzwam

Donsvoetbundelzwam (*Meotatomyces dissimulans*) (foto: P. Debaenst)

Athelia alnicola - Breedbuisvliesje

Cristinia helvetica - Klein krentenbrikkorstje

Oxyporus populinus - Witte populierzwam

Leptosphaeria galiorum - Grootsporig kleefkruidvulkaantje

Massaria inquinans - Esdoornjoekelspoorzswam

Propolis farinosa - Grijswit houtschijfje

Pseudombrophila hepatica - Grootsporig mestbekertje

06/02/2020 | Witte Burgduinen, Oostduinkerke

Typhula anceps - Korrelig knotsje

C0.48.33

08/02/2020 | Vaubanpark, Veurne

Arnium apiculatum - Klitspinselbolletje

D0.18.11

Eutypa maura - Kraterkorstkogelzwam

Gnomonia cerastis - Esdoornsnavelkogeltje

Leptospora rubella - Purperrood inktpuntje

Phaeosphaera eustoma - Vierdelig grasvulkaantje

Phaeosphaeria luctuosa - Rijvormig vulkaantje

Phaeosphaeria vagans - Grasmuurspoorbolletje

Trochila craterium - Klimopdekselbekertje

Hymenopsis typhae - —

Periconia hispidula - Harig knikkerpluis

15/02/2020 | Tuin, Pannestraat, Veurne

Geopora sumneriana - Cedergrondbekerzwam

D0.17.22

Cedergrondbekerzwam (*Geopora summeriana*) (foto: P. Debaenst)

15/02/2020 | Cabourdomein, Adinkerke

Pseudotomentella griseopergamacea - —

D0.16.23

15/02/2020 | Ter Yde, Oostduinkerke

Coprotus granuliformis - Besuikerd mestdwergschijfje

C0.48.24

Thelebolus crustaceus - Oker sinterklaasschijfje

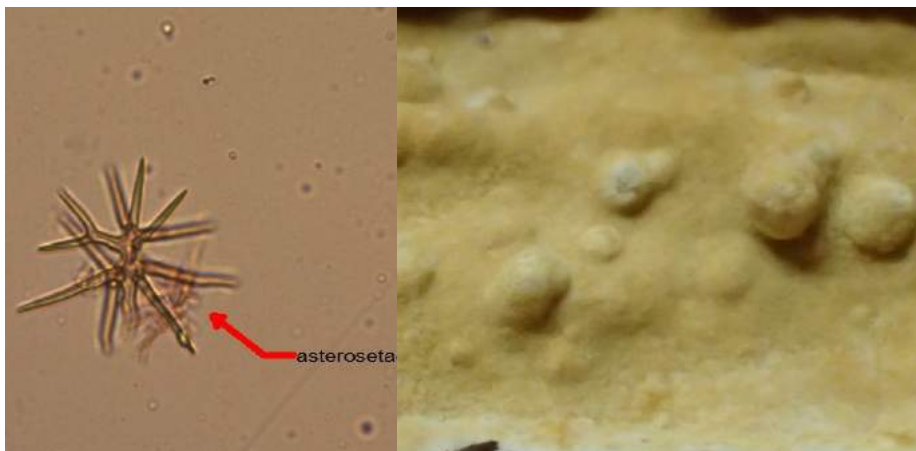
Thelebolus polysporus - Nietig sinterklaasschijfje

26/02/2020 | Eversambos, Eversamstraat, Stavele (Alveringem)

Xenasma tulasnelloideum - Wissewasje

D1.48.42

29/02/2020 | Calmeynbos, De Panne

Asterostroma medium - —

C0.56.44

Asterostroma medium met links een asteroseta (foto's: M. Detollenaere)

05/03/2020 | Tuin, Burgweg 19, Veurne

Pestalotiopsis funerea - —

D0.18.11

Diaporthe stictica - — (anamorf stadium, Phomopsis stictica)

Xanthoriicola physciae - —

07/03/2020 | Eversambos, Eversamstraat, Stavele (Alveringem)

Ascobolus brassicae - Rondsporig spikkelschijfje

D0.48.44

07/03/2020 | Belgische militaire begraafplaats (CWG), Brouwerijstraat, Hoogstade (Alveringem)

Lyophyllum fumosum - Bruinplaatbundelridderzwam

D0.38.43

12/03/2020 Bellevédèrduinen, Koksijde	
Scutellinia olivascens - Grootsporige wimperzwam	C0.57.41
14/03/2020 Gasthuisbossen - Godtschalckbos, Zillebeke	
Fibulomyces mutabilis - Vergelende vliezwam	E1.25.34
Antrodia xantha - Citroenstrookzwam	
16/03/2020 Tuin, Burgweg 19, Veurne	
Melanconium stromaticum - —	D0.18.11
Othia spiraeae - — (anamorf stadium)	
18/03/2020 De Blankaart, Woumen (Diksmuide)	
Leptotrochila verrucosa - —	D1.33.43

Activiteit 11/01/2020

Deelnemers: H. Batteu, M. Decroos, W. Laforce, J. Launoy, M. Luca, M. Malfait, C. Van Den Broeck, P. Debaenst.

Jaarlijkse vergadering

1. Overzicht 2019

- Eind 2019 telde de PWW 45 leden.
- Er werden 17 activiteiten georganiseerd, waarvan er 1 werd afgelast wegens ongunstige weersomstandigheden (droogte). Gemiddeld waren er 6 à 7 deelnemers.
- Er werden 10 Educatieve Bijeenkomsten gehouden, waarvan er 2 werden afgelast wegens organisatorische reden. Gemiddeld waren er 4 à 5 deelnemers.
- Voor de lijst met bijzondere waarnemingen 2019, zie p. 3.

2. Financieel verslag

Eind 2019 vertoonde de rekening van de PWW een licht positief saldo, dit gezien de subsidies 2018 later werden overgemaakt (begin januari 2019). Van harte dank aan de stad Veurne voor de bekomen

subsidies in juli 2019. Dank ook aan alle leden voor de financiële bijdrage via lidgeld.

3. Werking in 2020

- Het 24ste werkjaar is ingezet en De Aardster is reeds aan zijn 22ste jaargang toe.
- Er worden 19 activiteiten georganiseerd, beginnende met de jaarlijkse vergadering en vervolgens 18 excursies, startend vanaf februari. Voor het activiteitenprogramma 2020: zie De Aardster 21(4) 2019, p. 82-83.
- Er zijn 9 Mush-Room activiteiten gepland (vroeger educatieve bijeenkomsten genoemd). Deze gaan door in het labo van het Duienhuis Bettystraat 7 te Koksijde, telkens op woensdagavond van 19u30 tot 21u30. Voor dit programma, zie De Aardster 21(4) 2019, p. 84.
- Voor alle activiteiten wordt er enkele dagen vooraf, via mail, een herinnering gestuurd naar alle leden, door C. Van Den Broeck.
- Alle activiteiten en andere info betreffende de PWW zijn te raadplegen op de website “paddenstoelenwerkgroep-westhoek.be”.
- Via een link op onze website kan je de Paddenstoelenwerkgroep Westhoek volgen op facebook. De website en de facebook-pagina worden beheerd door M. Malfait.
- Hilde Nottebaere blijft vertegenwoordigster in de milieuraad Veurne.
- De samenstelling van het bestuur blijft ongewijzigd.
- Alle leden zijn van harte welkom op alle activiteiten: deze moeten zowel beginners als gevorderden aanspreken. We hopen dit jaar veel deelnemers te mogen verwelkomen op de excursies.

4. Nieuwjaarsdrink

Een glaasje ‘bubbels’ en enkele hapjes mochten niet ontbreken om het nieuwe werkjaar in te zetten, met daarna koffie en versnaperingen. Er werd nog wat nagepraat over het vorige en huidige werkjaar...

Activiteit 22/02/2020

Deelnemers: M. Decroos, W. Laforce, M. Malfait, H. Ruysseveldt, C. Van Den Broeck, P. Debaenst

Calmeymbos, De Panne

Coprinellus domesticus - Grote viltinktzwam C0.56.42

Crepidotus mollis - Week oorzwammetje

Meottomyces dissimulans - Donsvoetbundelzwam

Tubaria hiemalis - Winterdonsvoetje

Byssomerulius corium - Papierzwammetje

Bjerkandera adusta - Grijs buisjeszwam

Cerioporus squamosus - Zadelzwam

Cerioporus varius - Waaierbuisjeszwam

Chondrostereum purpureum - Paarse korstzwam

Cylindrobasidium laeve - Donzige korstzwam

Ganoderma australe - Dikrandtonderzwam

Ganoderma lipsiense - Platte tonderzwam

Peniophora incarnata - Oranjerode schorszwam

Stereum hirsutum - Gele korstzwam

Stereum subtomentosum - Waaierkorstzwam

Waaierkorstzwam (*Stereum subtomentosum*) (foto: P. Debaenst)

Trametes gibbosa - Witte bultzwam

Trametes ochracea - Gezoneerd elfenbankje

Trametes pubescens - Fluweelelfenbankje
Trametes versicolor - Gewoon elfenbankje
Daldinia concentrica - Kogelhoutskoolzwam
Lachnum virgineum - Gewoon franjekelkje
Gnomonia cerastis - Esdoornsnavelkogeltje
Hysterium angustatum - Schorsspleetkooftje
Leptosphaeria acuta - Brandnetelkogeltje
Melanomma pulvis-pyrius - Zwarte kruitzwam
Mycosphaerella punctiformis - Gewoon puntkogeltje
Nemania serpens - Grijsz korstkogelzwam
Sarcoscypha austriaca - Kulhaarkelkzwam

Krulhaarkelkzwam (*Sarcoscypha austriaca*) (foto: P. Debaenst)

Scutellinia crinita - Langharige wimperzwam
Xylaria carpophila - Beukendopgeweizwam
Calloria neglecta - Brandnetelschijfe anamorfs stadium)
Nectria cinnabarina - Gewoon menizwammetje (anamorfs stadium)
Periconia cookei - —
Rhytisma acerinum - Esdoornvlekkenzwam (anamorfs stadium)
Auricularia auricula-judae - Echt judasoor
Tremella mesenterica - Gele trilzwam
Craterium minutum - Witdekselkalkbekertje

Activiteit 14/03/2020

Deelnemers: L. Baeteman, H. Batteu, M. Decroos, W. Laforce, J. Launoy, H. Nottebaere, W. Slosse, L. Van Damme, C. Van Den Broeck, G. Van den Steen, P. Debaenst.

Schipgatduinen, Koksijde

Bolbitius titubans - Dooiergele mestzwam	C0.47.44
Crinipellis scabella - Piekhaarzwammetje	
Hohenbuehelia culmicola - Helmharpoenzwam	
Lepista sordida - Vaalpaarse schijnridderzwam	
Omphalina galericolor - Duinmostrechttertje	
Panaeolus cinctulus - Gezzoneerde vlekplaat	
Psathyrella ammophila - Duinfranjehoed	
Trechispora farinacea - Melig dwergkorstje	
Lophiostoma semiliberum - Rietknapzakje	
Lophodermium gramineum - Grasspleetlip	
Microdochium nivale - —	
Phaeosphaeria luctuosa - Rijvormig vulkaantje	
Pleospora herbarum - Kaal muurspoorbolletje	
Cryptadelphia groenendalensis - —	
Phoma ammophilae - —	
Tulostoma brumale - Gesteelde stuifbal	
Arcyria denudata - Karmijnrood netwatje	
Craterium minutum - Witdekselkalkbekertje	
Dianema depressum - Grijsbruin zijdekussentje	

Mush-Room's 2020

C. Van Den Broeck, Prins Karelstraat 24, Oostduinkerke

Zoals vermeld in vorig nummer (De Aardster 21(4) 2019) heten de

educatieve bijeenkomsten voortaan Mush-Room's. Deze zijn bedoeld voor alle geïnteresseerde paddenstoelenliefhebbers.

Ervaren amateur-mycologen brengen verslag uit van hun onderzoeken van de laatste weken, waarbij ook beginnende paddenstoel-liefhebbers op een begrijpelijke manier geïnformeerd worden. Allerlei onderwerpen aangaande het leven van paddenstoelen kunnen aan bod komen.

Mush-Room 1 | 22/01/2020

Deelnemers: C. Van Den Broeck, P. Debaenst, J. Launoy, M. Detolle-naere, H. Nottebaere, S. Delacauw.

Pol en W. Slosse (niet aanwezig) maken melding van het Ginkgo-waasje (*Bartheletia paradoxa*) op afgevallen blad van de Japanse notenboom (*Ginkgo biloba*). Waasjes zijn vaak in de winter te vinden, ze hebben vochtige omstandigheden nodig en groeien vaak aan de onderkant van takken en stammen, maar ook van bladeren. Ze worden niet frequent gemeld waardoor ze zeldzaam lijken te zijn. Wellicht is dat zo niet, want na gericht zoeken op bladeren van *Ginkgo* hadden twee collega's onlangs meteen succes met een vondst in een tuin te Koksijde en een vondst uit het stadspark te Veurne! Het Ginkgo-waasje maakt ook sporen aan en heeft dus microscopisch vergelijkbare kenmerken als bijvoorbeeld paddenstoelen met plaatjes. Volgens DNA-onderzoek is gebleken dat ze verwant zijn met Boleten en *Russula*'s.

Marc vond in de Houtsaegerduinen het Rozeblauwig waskorstje (*Exidiopsis effusa*). Deze soort is verwant aan trilzwammen, die een bijzondere microscopie hebben, nl. de sporen worden niet aange-maakt op typische eindcellen met vier steeltjes, maar op eindcellen die gesepteerd zijn. In de Doornpanne te Oostduinkerke vond hij ook, samen met enkele collega's tijdens een tussendoorexcursie, de zeld-zame Blauwe schorszwam (*Terana coerulea*) (foto zie p. 8). Deze

soort delen we dan weer in bij de Korstzwammen (familie Corticia-ceae). Korstzwammen lijken op plakkaatjes vlak aangehecht op takken of stammen van bomen of struiken alsook op kruiden... Soms krullen die 'korsten' aan de rand wat omhoog, allemaal strategieën om meer ruimte te maken om meer sporen te kunnen verspreiden.

Zoals we van Jacky gewoon zijn gaf hij een boeiende reeks beelden van zwammen die op mest groeien. Hij besprak verschillende soorten Dwergmestschijfjes (*Coprotus spp.*), Kwastkopjes (*Chaetomium spp.*), Mesturntjes (*Hypocopra spp.*), Menhirzwammetjes (*Podospora spp.*), Mesthaarbolletjes (*Delitchia spp.*), Brokkel-sporozwammen (*Sporormiella spp.*)... en nog veel meer. Op dat moment kon ik niet meer volgen, ik denk zeker dat er onder de lezers begrip voor is. Het is wellicht al opgevallen dat (bijna) alle paddenstoelen een Nederlandse naam hebben. Geregeld vergaderen Nederlandse en Vlaamse mycolgen in de Commissie Nederlandse Namen (CNN) om Nederlanstalige namen te geven aan nieuwe soorten paddenstoelen, of aan deze die er nog geen hadden, in het Nederlands-talig gebied. Ondertussen zijn dat er al meer dan 8000 en er worden in Nederland en België per jaar ongeveer 100 nieuwe soorten ontdekt.

Mush-Room 2 | 26/02/2020

Deelnemers: C. Van Den Broeck, P. Debaenst, J. Launoy.

De microscoop is noodzakelijk om veel soorten op naam te kunnen brengen. Wat we zien door de microscoop is als een wereld die opengaat, de moeite om te ontdekken. Velen van ons gebruiken een microscoop waarop ook een camera kan aangesloten worden om beelden te maken van de microscopie, bij de camera zit een programma om te meten. Carl demonstreerde hoe je na het meten van een reeks sporen met het programma Image-Focus4, snel een gemiddelde waarde van de gemeten reeks sporen kan maken, alsook

de Q waarde. De Q-waarde is de lengte van een spore gedeeld door de breedte van de spore, daardoor krijg je een cijfer: bv. 1 betekent helemaal rond, en vanaf 1,2 heb je al duidelijke ovale sporen... Die gemiddelde Q waarde heb je vaak nodig in sleutels. Deze lijst van gegevens kan zelfs snel worden overgebracht naar een word-document waarmee rapporten kunnen gedocumenteerd worden.

Carl besprak nog enkele Mosklokjes (*Galerina spp.*). Voor Mosklokjes gebruikt hij de recent aangevulde sleutel van A. De Haan et al., die ook te vinden is op de website van de KVMV. In de drie boeken uit de reeks Fungi non delinaeti 'Studies in Galerina' van dezelfde auteurs vinden we dan de beschrijvingen en tekeningen. Opgemerkt wordt dat Mosklokjes determineren wel enige ervaring vereist want sommige soorten als het gekende Bundelmosklokje (*G. marginata*) wordt beschreven als een variabele groep. Carl determineerde ook nog een heel klein Mosklokje op Klauwtjesmos als Plat mosklokje (*G. embolus*) maar geeft aan dat er flink wat moeilijkheden waren bij het onderzoek, zodat deze determinatie nog eens moet overgedaan worden. We vinden wel vaker erg kleine mosklokjes (hoed minder dan 5 mm diameter) op mossen in de duinen.

De Grote viltinktzwam (*Coprinellus domesticus*) wordt ook besproken. In de sleutel van Funga Nordica staan alle in Vlaanderen voorkomende viltinktzwammen bij mekaar. Bij het zien van de boonvormige (of phaseoliforme) sporen is er al een sterk vermoeden naar de Grote viltinktzwam (*Coprinellus domesticus*) toe, maar het velum bestaande uit ronde elementen die vergezeld zijn van ketens van kleinere cellen die wat donkerder zijn gekleurd geeft uitsluitel.

Dan hadden we het nog over Wimperzwammen (*Scutellinia spp.*) waarvan er een nieuwe sleutel gepubliceerd werd door Jeannerot (2019) (te raadplegen op www.ascomycete.org). Samen met de sleutel van Schumacher (1990) vertaald door Piet Bormans (1999) moet dit ons toelaten dit moeilijk geslacht beter te kunnen determineren.

Ook Pol heeft leuke onderzoeken gedaan. Hij toont ons beelden van de Esdoornjoekelsporzwam (*Massaria inquinans*). Een zakjeszwam (ascomyceet) gevonden op afgebroken takken van Populier (*Populus sp.*). De Esdoornjoekelsporzwam staat beschreven als zeldzaam, niet raar natuurlijk, want afgebroken takken komen vaak uit de kruin van bomen na bv. hevige wind of storm. *M. inquinans* heeft grote viercellige sporen omgeven door een gellaag!

Fluwelig lintwormspoor (*Helminthosporium velutinum*) zit ook op dode takken en ziet er uit als plukjes zwarte pluizige haren, de conidiosporen zijn bijzonder gevormd, zoals de naam zegt, erg lang.

Het Klitspinselbolletje (*Arnium apiculatum*) op Fluitenkruid heeft sporen met polaire cellen en aan de septum (tussenwand) dat bij overbelichting duidelijker zichtbaar is. Verder volgden nog enkele bijzondere zwammen met fantastische namen als Harig knikkerpluis (*Periconia hispidula*), Esdoornsnavelkogeltje (*Gnomonia cerastis*), *Hymenopsis typhae*...

Tot slot toonde Jacky ons mooie beelden van zijn onderzoek op mest van Zebra.

Mush-Room 3 | 25/03/2020

Deze Mush-Room werd afgelast ten gevolge van de Coronacrisis.

Het Ginkgowaasje (*Bartheletia paradoxa*)

Een basidiomyceet gehuld in een waas van mysterie

W. Slosse, Kerkstraat 24, Koksijde

Bartheletia paradoxa G. Arnaud ex Scheuer, R. Bauer, M. Lutz, Stambenth., Melnik & Grube

Introductie:

Op 29 december 2019 trof ik in een verwaarloosde Koksijdse tuin in

het bladstrooisel van een Japanse notenboom (*Ginkgo biloba*) enkele bladeren aan, bezet met zwarte puntjes en minuscule zwarte bolletjes. Het leek me leuk om die even onder de binoculair te bekijken nu het paddenstoelenseizoen met de eerste vorstnachten de boeken sloot.

De bolletjes bleken sori te zijn met binnenin talrijke dikwandige teliosporen, zogenaamde probasidia. Dit deed me aan roesten denken... De Termorshuizen en Swertz (2011) erbij gehaald: geen *Ginkgo* vermeld; in Ellis & Ellis evenmin wat te vinden.

Dan begin je wat te googelen: ‘*Ginkgo biloba* – fungi’ en vrijwel onmiddellijk vond ik gelijkaardige afbeeldingen als mijn vondst. Gezien het specifieke substraat, blad van *Ginkgo biloba*, de specifieke habitus en de microscopie kon vlot een soortnaam worden gevonden. Het betrof het Ginkgowaasje (*Bartheletia paradoxa*), een raadselachtige, sapotrofe soort waar ik nu wel wat meer over wou weten.

Aangetaste bladeren van Japanse notenboom (foto: W. Slosse)

Taxonomie:

Bartheletia paradoxa behoort tot het monotypische taxon van de Bartheletiaceae. De soort is in 1954 door de Franse mycoloog Gabriel

Arnaud (1882-1957) voor het eerst beschreven. Onvolledig echter om als nieuwe soort te worden erkend want Arnaud zag de spelregels over het hoofd: er ontbrak een noodzakelijke Latijnse beschrijving in zijn artikel.

Het duurde nog tot in 2008 tot Scheurer et al. de soort voor het eerst officieel beschreven!

Het Ginkgowaasje wordt beschouwd als een 'levend fossiel' omdat het behoort tot een soortengroep die voorheen enkel uit fossiele vondsten was gekend.

Ook de Japanse notenboom is hiervan een typisch voorbeeld. Het is de laatste vertegenwoordiger van een anders uitgestorven orde van de Gymnospermae, de Ginkgoales, die vooral tijdens het Mesozoïcum (248 tot 65 miljoen jaar terug) de gematigde klimaatgordel domineerde.

Mishra et al. (2018) voerden in deze context uitvoerig fylogenetisch onderzoek uit op *Bartheletia paradoxa* en kwamen tot de conclusie dat deze soort helemaal onderaan de stam van de Agaricomycotina geplaatst moet worden.

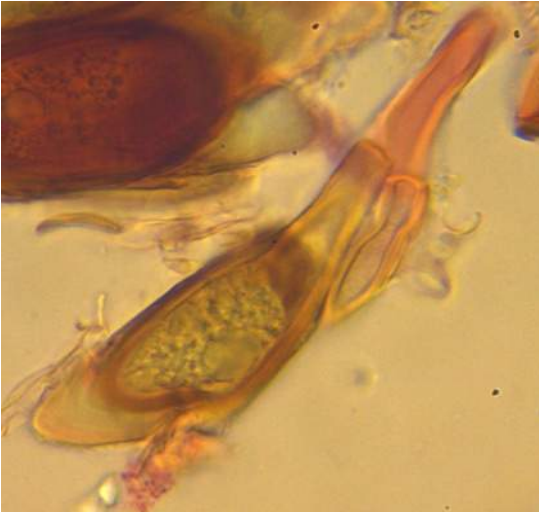
Ook de microscopie van het Ginkgowaasje bevestigt het aparte status van de soort. Vooral de septa wijken af van wat men bij de Basidiomycota gewoon is te zien.

Bij klassieke paddenstoelen bezitten septa in de hyfen een centrale perforatie. Bij de Bartheletiaceae vertonen de septen echter verschillende smalle plasmodesma-achtige perforaties.

Ontwikkeling, fenologie en ecologie:

Belangrijke voorwaarde voor de ontwikkeling van *Bartheletia paradoxa* is een ongestoorde strooisellaag met blad van het vorig jaar. Koukol et al. (2016) vermeldden in hun onderzoek dat deze zwam steeds ontbreekt onder bomen in stedelijke contexten waar het gevallen blad netjes werd geruimd.

Ook al typerend voor deze soort is de razendsnelle ontwikkelingscy-

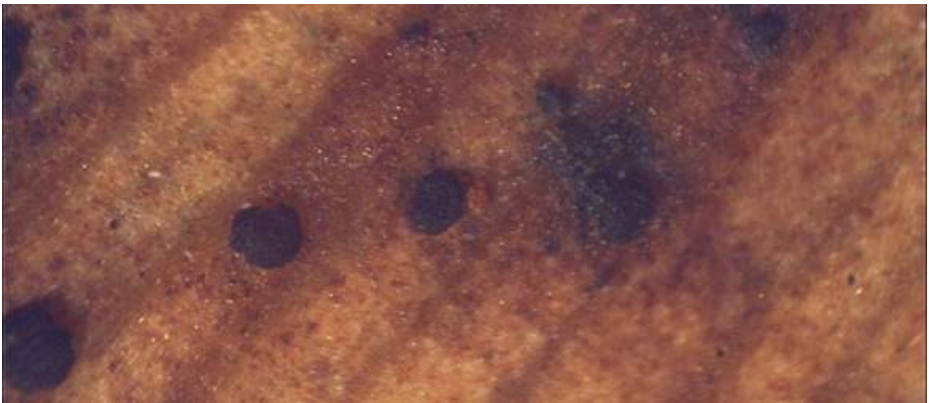

Teliospore van het Ginkgo-waasje (foto: W. Slosse)

clus die op een tweetal weken rond is! Er bestaat een anamorf en een teleomorf stadium in de ontwikkeling. Tussen oktober en begin december ontkiemen de dikwandige teliosporen in het bladstrooisel en vormen talloze langgesteelde, longitudinaal gesepteerde

phragmobasidia. Deze produceren in recordtempo massa's eencellige basidiosporen die onmiddellijk vers gevallen Ginkgobladeren gaan koloniseren.

Eenmaal de teliosporen opnieuw gevormd eijn overwintert en overzomert (estivatie) de soort tot de volgende herfst.

Detail van de vruchtlichamen van het Ginkgowaasje

Uit de studie van Adamčiková et al. (2015) blijkt dat het Ginkgowaasje zo goed als zeker geen levende weefsels van *Ginkgo biloba* aantast.

Hiervoor onderzochten ze diverse weefsels van 54 gezonde Japanse notenbomen, verspreid over 17 locaties in Tsjechië en Slowakije. Ze ontdekten 7 microfungi. *Bartheletia paradoxa* ontbrak volledig.

Diverse onderzoeken tonen ook aan dat het Ginkgowaasje waardplant-specifiek is en zich dus enkel en alleen op gevallen blad van *Ginkgo biloba* volledig ontwikkelt. Bij wijze van experiment poogden Scheuer et al. (2008) een 50-tal andere plantensoorten te infecteren met *Bartheletia paradoxa*. Enkel op Rijsbes (*Vaccinium uliginosum*) ontwikkelden zich na 6 dagen sori. Teliosporen werden niet gevormd.

Verspreiding:

Het Ginkgowaasje is wijdverspreid maar wordt zelden gemeld. Meldingen zijn er uit Groot-Brittannië, Oostenrijk, Tsjechië, Denemarken, Frankrijk, Duitsland, Rusland, Oekraïne, Japan en Korea. Tot nu toe zijn ook een drietal meldingen uit Nederland gekend. Uit België is slechts 1 officieuze melding gekend. Op de website iNaturalist noteerde Dhr. Quentin J. Groom (senior researcher Agentschap Plantentuin Meise) een 4-tal vondsten op 3 januari 2018 in het park van de Nationale Plantentuin. Deze waarneming staat er met een foto, zonder verdere commentaar.

Literatuur:

ADAMČIKOVÁ, K., HRUBIK, P. (2015). The health state of *Ginkgo biloba* L. in the presence of microfungi. Journal of plant protection research, vol. 55, No. 1.

HAYOVA, V.P., TYKHONENKO, Y.Y. (2017). The first records of *Bartheletia paradoxa* (Bartheletiomycetes, Agaricomycotina) in Ukraine. Ukr. Bot. J., 74(6): 578-581.

KOUKOL, O., LOTZ-WINTER, H. (2016). Secondary conidia observed in *Bartheletia paradoxa*. Czech Mycology 68 (1): 79-84.

MISHRA, B., CHOI, Y.J., THISSES, M. (2018) Phylogenomics of *Bartheletia paradoxa* reveals its basal position in Agaricomycotina and

that the early evolutionary history of basidiomycetes was rapid and probably not strictly bifurcating. *Mycological Progress* 17: 333.

SCHEUER, C., BAUER, R., LUTZ, M., STABENTHEINER, E., MELNIK, V.A., GRUBER, M. (2008). *Bartheletia paradoxa* is a living fossil on *Ginkgo* leaf litter with a unique septal structure in the Basidiomycota. *Mycological Research* 4665.

TAYLOR, C. (2008). A Relict Fungus on a Relict Host. Website: coo.fieldofscience.com/2008/11/relict-fungus-on-relict-host.html.

Kleine breedplaatmycena (*Mycena speirea*)

Een nieuwe in mijn collectie 'kleine witte *Mycena*'s'

W. Slosse, Kerkstraat 24, Koksijde

Op 31/01/2020 vond ik in de strooisellaag onder bodembedekkende Klimop een kleine *Mycena* op een rottend Eikentwijgje, waarbij ik op het eerste zicht aan *Suikermycena* (*Mycena tenerrima*) dacht. De aparte groeivorm zal waarschijnlijk aan een eerdere beschadiging te wijten zijn. Onder de binoculair vielen onmiddellijk de aflopende plaatjes op wat de determinatie sterk vereenvoudigde en *Suikermycena* uitsloot. De eenvoudigste macroscopische determinatiekenmerken van de Kleine breedplaatmycena zijn dus de aflopende, dikke plaatjes met een concave snede. Ook typisch is dat de steel fel rood verkleurd in Melzers reagens (foto p. 26, onderaan).

Microscopisch vallen bij de Kleine breedplaatmycena de grote appelpitvormige sporen op evenals de 2-sporige basidia.

Mycena speirea is een vrij gewone soort die op allerhande kleine houtige substraten in de strooisellaag in een vochtige omgeving groeit en het jaar rond voorkomt. In bv. natte Wilgenbossen is de soort veelal te vinden. Gewoonlijk zijn de hoedjes iets bruiner van kleur. We hebben hier met een bleke vorm te maken.

Deze soort behoorde vroeger tot het genus *Omphalia* maar werd op

Kleine breedplaatmycena (*Mycena speirea*) (foto: W. Slosse)

op basis van de wrattige pileipellishyfen naar *Mycena* overgeheveld. Aan de kust wordt de soort op Waarnemingen.be veel minder gemeld dan in het binnenland. Zo staat er de laatste 5 jaar slechts 1 waarneming voor de kust genoteerd: 12/10/2019 in de Fluithoek te Koksijde. Gelukkig biedt de database van Funbel een vollediger overzicht met over de hele lengte van de kust toch een 9-tal vindplaatsen.

Mycena speirea: de steel verkleurt en de hoed blijft wit. (foto: W. Slosse)

Gedrongen mollisia (*Mollisia cinerea*) vs *M. 'atlantica'*

W. Slosse, Kerkstraat 24, Koksijde

Het blijft interessant om *Mollisia*'s steeds eens van nabij te bekijken.

Op 14/02/2020 nam ik een collectie *Mollisia* mee uit de Doornpanne te Oostduinkerke. Deze groeide op de onderzijde van een oude Berkentak liggend op het strooisel. Op het eerste zicht dacht ik opnieuw aan Gedrongen *mollisia*. Maar vermits ik recent tussen *M. cinerea* de voor mij nieuwe soort *M. 'atlantica'*(*) ontdekte was ik op mijn hoede.

En jawel, ALWEER *Mollisia 'atlantica'*! Mijn eerdere vondst werd door H.O. Barral bevestigd waardoor ik over referentiemateriaal beschikte.

De apothetica meten maximaal 2mm in doormeter. Het ectaal exipulum bestaat uit olijfbruine tot donkerbruine cellen. Het hymenium kleurt muiskgrijs en bij opdrogen gelig.

De levende asci (J+) bevatten duidelijk 1-septate sporen met heel kleine oliedruppels. Alle levende vrije sporen zijn 1-septaat.

De sporen meten gemiddeld $9.94 \times 2.72 \mu\text{m}$ (N=31) in water.

Wat me ditmaal opviel was de enigszins afwijkende vorm van meerdere parafysen. In elke onderzochte collectie zaten tussen de 'normale', cilindrische parafysen enkele knotsvormige. Deze vorm van parafysen vond ik duidelijk op afbeeldingen van het Houtweekbekertje (*Niptera ramincola*) terug. Deze soort wordt heden echter in de nomenclatuur gelinkt aan *Mollisia* en dan nog wel aan 'atlantica'! Het enige onderscheid tussen de twee zou de sporengrootte zijn, en hierbij wordt momenteel getwijfeld aan de correctheid van de afmetingen die Rehm opgaf vermits die steeds iets groter uitvallen. Ellis & Ellis (1997) vermeldt ook *N. ramincola* met illustratie. Hier zijn de specialisten het er unaniem over eens dat het in feite *Mollisia 'atlantica'* betreft. Er dringt zich duidelijk nog heel wat (moleculair) onderzoek op in dit genus.

Misschien moeten we meer aandacht besteden aan vondsten van vermeende *Mollisia cinerea*'s en collecties aanleggen die in de toekomst gebruikt kunnen worden om te sequensen etc.

(*) *Mollisia 'atlantica'* nom. prov. Andreas Gminder.

OPGELET

Zolang de maatregelen ivm de coronacrisis van kracht zijn zullen de hieronder vermelde activiteiten **NIET** doorgaan.

Mush-Room's 2de kwartaal 2020

De Mush-Room's (ex educatieve bijeenkomsten) gaan door in het Duinenhuis, Bettystraat 7 te Koksijde. Telkens van 19u30 tot 22u00, op:

Woensdag 22 april

Woensdag 20 mei

Activiteiten 2de kwartaal 2020

Za. 04/04 (v) | **Ter Yde**, Oostduinkerke

9u30 parkeergelegenheid langs Kolonel D'Haenenlaan (thv nr. 14), Oostduinkerke.

Za. 18/04 (v) | **Krakeelduinen**, De Panne

9u30 langs de Duinhoekstraat (thv nr. 53-55), De Panne.

Za. 16/05 (v) | **Eversambos, Stavele** (Alveringem)

9u30 parking langs de Eversamstraat, Stavele (Alveringem).

Za. 30/05 (v) | **Kerkepannebos**, De Panne

9u30 parking Burger Frituur De Oosthoek, Koksijdeweg, De Panne.

Za. 13/06 (v) | **Pistelbos**, Veurne

9u30 carpoolparking einde Ieperse Steenweg (nabij bakkerijmuseum, afrit 1a E40), Veurne.

Za. 27/06 (v) | **De Blankaart**, Woumen

9u30 parking, Iepersteenweg 56, Woumen. Of 8u45 carpoolparking einde Ieperse Steenweg (nabij bakkerijmuseum, afrit E40), Veurne.

COLOFON

Voorzitter (+ redactie De Aardster)

Debaenst Pol pol_debaenst@msn.com
Burgweg 19, 8630 Veurne; 058 31 39 69

Mush-Room's (educatieve binnenhuisactiviteiten)

Van Den Broeck Carl carl.vandenbroeck@gmail.com
Prins Karelstraat 24, 8670 Koksijde; 0475 22 08 43

Vertegenwoordiging in de milieuraad Veurne

Nottebaere Hilde hilde.nottebaere@skynet.be
Sportlaan 7, 8660 De Panne; 058 41 48 08

Medebestuurleden

Batteu Hubert

Zeedijk 210/321, 8670 Koksijde

Launoy Jacky jacky@launoy.be

Konijnenweg 11, 8660 De Panne; 058 41 37 25

Ruyseveldt Hugo hugo.ruyseveldt@telenet.be

Voetbalstraat 21/16, 8630 Veurne; 058 31 52 96

Beheerder website en facebook pagina

Mireille Malfait mireillemalfait@telenet.be

Prins Albertlaan 58 / 101, 8660 De Panne; 0477 61 39 55

Artikels

Alle leden van de PWW hebben het recht artikels te publiceren in De Aardster. Deze worden liefst per e-mail of getypt opgestuurd, vier weken vóór het verschijnen. Gelieve steeds de naam en het volledig adres van de auteur te vermelden.

Copyright © PWW

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd door middel van druk, fotokopieën, geautomatiseerde gegevensbestanden of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Paddenstoelenwerkgroep Westhoek

De Paddenstoelenwerkgroep Westhoek (PWW) is als zelfstandige natuurwerkgroep opgericht in 1997.

De PWW heeft als doel de belangstelling voor én de beoefening van de mycologie te bevorderen in zijn werkingsgebied de 'Westhoek'. Zij wil ook bijdragen tot het behoud en de bescherming van de boeiende paddenstoelenflora in de Westhoek.

Jaarlijks is er een uitgebreid activiteitenprogramma met minstens één activiteit per maand.

De Mush-Room's (educatieve binnenhuisactiviteiten) zijn bedoeld om de kennis aangaande zowel gewone, bijzondere als zeldzame zwammen te delen. Hierop zijn naast alle leden ook leken welkom.

De leden ontvangen via "DE AARDSTER" de verslagen van de activiteiten, alsook andere mycologische artikels en berichten.

Alle waarnemingen van zwammen en slijmzwammen worden jaarlijks opgestuurd naar Funbel (Fungi van België, databank).

Men wordt lid door overschrijving van 8,00 EUR op bankrekening nr. 474-5217611-18 van de Paddenstoelenwerkgroep Westhoek te Veurne. Buitenlandse leden betalen 10,00 EUR. Zij kunnen gebruik maken van het IBAN-nummer BE50 4745 2176 1118 met bankcode BIC: KREDBEBB.